UPPSALA
UNIVERSITET

BESLUT

2026-11-17 Dnr UFV 2026/992

Klimat- och näringslivsdepartementet

Box 256
751 05 Uppsala

Besöksadress
Dag Hammarskjölds väg 7

Handläggare
Magnus Ödman

Telefon
070-167 91 42

www.uu.se
magnus.odman@uu.se

Remiss av Kärnkraftsprövningsutredningens slutbetänkande Ny kärnkraft - moderna regler för beredskap och skadeståndsansvar

Beslut

Härmed beslutas

– att Uppsala universitet överlämnar bifogat expertyttrande som sitt svar på rubricerad remiss.

Bakgrund

Uppsala universitet har anmodats lämna yttrande över rubricerad remiss. Bifogat expertyttrande har utarbetats av universitetslektorerna Olof Wilske och Johanna Chamberlain, Juridiska institutionen.

Beslut i detta ärende har i rektors frånvaro fattats av undertecknad prorektor i närvaro av ställföreträdande universitetsdirektör Daniel Gillberg, efter föredragning av utbildningsledare Magnus Ödman. Närvarande därutöver var Uppsala studentkårs ordförande Joseph Ejnelind.

Coco Norén

Magnus Ödman

Organisationsnummer:
202100-2932

UPPSALA
UNIVERSITET

Box 256
751 05 Uppsala

Besöksadress
Dag Hammarskjölds väg 7

Handläggare
Magnus Ödman

Telefon
070-167 91 42
www.uu.se
magnus.odman@uu.se

YTTRANDE

2026-11-17 Dnr UFV 2026/992

Klimat- och näringslivsdepartementet

Remiss av Kärnkraftsprövningsutredningens slutbetänkande Ny kärnkraft - moderna regler för beredskap och skadeståndsansvar

Uppsala universitet har anmodats lämna yttrande över rubricerad remiss. Följande expertyttrande har utarbetats av universitetslektorerna Olof Wilske och Johanna Chamberlain, Juridiska institutionen.

Uppsala universitet tillstyrker utredningens förslag och vill anföra följande.

Skadeståndsfrågorna

Vid radiologiska olyckor gäller ett strikt ansvar (ansvar utan krav på vållande) för personskador, sakskador och vissa ekonomiska skador. Det strikta ansvaret är förenligt med den miljörättsliga principen om att förorenaren betalar. Paris- och tilläggskonventionen lägger grunden för hur höga garanti- och ersättningsbelopp som gäller. Anläggningshavaren är ansvarig och ska ställa säkerhet upp till vissa belopp. Staten har en subsidiär betalningsskyldighet. En skadelidande måste anmäla sitt anspråk eller väcka talan mot den ansvariga inom tre år efter att man fått kännedom om skadan och vem som är ansvarig för den. Rätt till ersättning förutsätter att talan väcks inom tio år från den radiologiska olyckan, eller senast trettio år efter olyckan vid personskada.

Dessa frågor regleras av lagen (2010:950) om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor och förordningen (2011:1142) om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor. Lagen trädde i kraft först 2022, då förutsättning för ratificering av berörda EU-medlemsstater fanns. Strålsäkerhetsmyndigheten är beredande myndighet för ansökningar om lägre ansvarsbelopp enligt lagen, och Riksgäldskontoret är tillsynsmyndighet.
Det finns en möjlighet att ansöka om lägre ansvarsbelopp men denna tycks ha varit problematisk med långa handläggningstider och en del otydligheter, vilket adresseras i förslagen enligt nedan.

Utredningens förslag

- Förtydligande i lagen om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor genom att det anges att en anläggningshavare ska ha en försäkring eller se till att annan säkerhet ställs senast då en anläggning tas i provdrift.

Organisationsnummer:
202100-2932

UPPSALA
UNIVERSITET

YTTRANDE

2026-11-17 Dnr UFV 2026/992

Bakgrund: Synpunkter om otydlighet har tidigare förekommit. Säkerheten behöver finnas på plats när anläggningen kan orsaka radiologiska skador, dvs vid tidpunkten för provdrift. För kärnkraftsreaktorer gäller särskilda förutsättningar; här behöver säkerhet finnas när kärnbränsle blivit bestrålat. Försäkringen eller säkerheten ska då motsvara ett belopp om minst 70 miljoner euro, och senast när reaktorn tas i provdrift ska beloppet motsvara 1200 miljoner euro.

- Prövning av säkerheter: säkerheter som ställs för en ny verksamhet ska vara granskade och godkända innan verksamheten påbörjas, vilket förtydligas i en ny bestämmelse i lagen om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor.

- Riksgäldskontoret ska pröva om säkerheterna för anläggningar och transporter är tillräckliga (idag prövar regeringen detta avseende anläggningar). Vidare anges utgångspunkter för prövningens omfattning (detaljstyrning anses inte lämpligt).

- Förtydligande av att säkerhet för ersättningsansvaret måste finnas, för att verksamhet ska få bedrivas. Tillståndet kan annars återkallas. (Idag kan tillståndet återkallas om anläggningshavaren i väsentlig mån åsidosätter skyldigheter.)

- Riksgäldskontoret ska förtydliga grunderna för prövnings- och tillsynsavgifterna.

- Den som ska ställa säkerhet kan ansöka om dispens från kravet på försäkring (vid annan säkerhet).

- Fasta i stället för individuella belopp för vissa anläggningar och transporter, detta eftersom individuell prövning är resurskrävande. Ett antal utgångspunkter för de fasta beloppen anges. De angivna beloppen utgår från de beslut om lägre ansvarsbelopp som meddelats av regeringen.

- Första gången ett fast ansvarsbelopp ska tillämpas, ska anläggningshavaren inkomma med förslag på beloppskategori. Ändrade förutsättningar ska anmälas.

- Om den individualiserade prövningen i stället behålls så behöver den effektiviseras.

- Det ska förtydligas i lagen om ansvar och ersättning för radiologiska olyckor att statens ansvar att ersätta skadelidande som inte kan få

UPPSALA
UNIVERSITET

YTTRANDE

2026-11-17 Dnr UFV 2026/992

ersättning av anläggningshavaren, inte påverkas av att anläggningshavaren ställt ett lägre ansvarsbelopp. Statens ansvar upp till 1200 miljoner euro (obs! Det står ”miljarder euro” på s 425, sista stycket) gäller oavsett vilket ansvarsbelopp en anläggningshavare ställer. Anläggningshavarens ansvar är alltid obegränsat (upp till takbeloppet), men om denne inte kan betala kan skadelidanden vända sig till staten.

Avslutande synpunkter

Åtgärderna handlar om förtydligande, delegering och effektivisering. Universitetet är positivt till att regleringen förtydligas och att eventuella luckor med risk för skada utan säkerhet därmed åtgärdas, liksom att det framgår tydligare att tillstånd kan återkallas om ingen säkerhet finns och att skadelidande kan vända sig till staten. Med hänsyn till de synpunkter som framkommit om dröjsmål och otydligheter gällande individuella prövningar framstår förslaget om fasta belopp som lämpligt. Det kan noteras att anläggningshavaren enligt förslaget själv ska föreslå kategori, men anläggningshavaren är trots allt den som känner verksamheten bäst och tillsyn finns på området. Korrekturmissen på s 425 (”miljarder” i stället för miljoner euro) bör åtgärdas.